

**FÖRSLAG TILL
GRUNDANDET AV ETT
REGIONFÖRVALTNINGS-
ÄMBETSVERK PÅ ÅLAND**

*Lägesrapport av arbetsgruppen ny
regionförvaltning på Åland*

30.9.2008

Innehållsförteckning

1 Arbetsgruppens uppdrag.....	1
2 Särdragen hos statsförvaltningen på Åland	1
3 Granskning av verksamheterna som föreslås bli placerade i regionförvaltningsämbetsverket.....	2
4 Förslag till grundandet av ett regionalförvaltningsämbetsverk på Åland	4
5 Nödvändiga åtgärder	5

1 Arbetsgruppens uppdrag

Styrgruppen för projektet för att reformera regionförvaltningen tillsatte den 22 maj 2008 en ny Ålandsgrupp med uppgiften att bereda förslag för grundandet av ett statligt regionalförvaltningsämbetsverk på Åland. Ministerarbetsgruppen för förvaltning och regionutveckling beslutade den 8 maj 2008 på basis av en halvtidsrapport från projektet för att reformera regionförvaltningen att man på Åland ska grunda ett statligt ämbetsverk med samma benämning som på Fastlandet, som ska sköta tillstånds-, tillsyns- och rättsäkerhetsuppgifter. Funktionerna och resurserna från åtminstone den nuvarande länsstyrelsen och mindre statliga regionalmyndigheter skulle enligt förslaget koncentreras till statens regionalämbetsverk. Sjöbevakningen, domstolarna och affärsverksverksamheten skulle lämnas utanför ämbetsverket. Vidare föreslogs att skatte- och tullförvaltningens regionala verksamhet samt åklagar- och utsköningsväsendet skulle lämnas utanför det allmänna förvaltningsämbetsverket.

Avsikten är att koncentrera statsförvaltningen på Åland och att skapa förutsättningar för effektivare samarbete, sam användning av resurser och bättre kundservice. Det nya allmänna förvaltningsämbetsverket skall inleda sin verksamhet den 1 januari 2010.

Ålandsarbetsgruppen ska enligt tillsättningsbrevet

- precisera och definiera de verksamheter och resurser som ska koncentreras till statens regionalförvaltningsämbetsverk på Åland,
- bereda regionalförvaltningsämbetsverkets styr- och ledningssystem,
- bereda regionalförvaltningsämbetsverkets organisationsstruktur,
- bereda de budgetändringar och personaladministrativa åtgärder som reformen förutsätter, samt
- lägga fram förslag till lagstiftningsåtgärder och sådana praktiska åtgärder som reformen förutsätter speciellt i fråga om lokaliteterna, telefonsystemen och datasystemen.

2 Särdragen hos statsförvaltningen på Åland

Särdragen hos statsförvaltningen på Åland beror på självstyrelselagen för Åland samt landskapets språkliga ställning. Landskapets omfattande självstyre innebär att statsförvaltningens uppgifter är mer begränsade än på fastlandet. Landskapet är svenskspråkigt. Därför har det av praktiska skäl varit ändamålsenligt för olika förvaltningsområden att grunda skilda ämbetsverk och verksamhetsställen på Åland bl.a. för sakenlig skötsel av kundservicen. Detta har resulterat i ett stort antal små ämbetsverk.

Flera verksamheter som på fastlandet sköts av statliga myndigheter, sköts på Åland av självstyrelsemyndigheter i enlighet med självstyrelselagen. I detta hänseende följer man den i självstyrelselagen för Åland avsedda fördelningen av lagstiftningsbehörighet. Förvaltningens behörighet följer för det mesta lagstiftningsbehörigheten så att staten eller landskapet sköter förvaltningen beroende på hur lagstiftningsbehörigheten fördelats. Självstyrelselagens behörighetsfördelning är i allmänhet utslutande så att varken själv-

styrelsemyndigheten eller den statliga myndigheten kan ingripa i varandras ärenden. Självstyrelselagens 28, 30, 31, 33 och 38 § samt kap. 9 och 9a innehåller undantag från denna bestämmelse. Det är dessutom möjligt med stöd av 32 § i självstyrelselagen att genom förordning (överenskommelseförordningen) för viss tid eller tills vidare överföra uppgifter som hör till riksförvaltningen på en landskapsmyndighet eller uppgifter som hör till landskapsförvaltningen på en riksmyndighet. Överenskommelseförordningarna kan gälla överföring av hela uppgiftsområden eller samarbetsarrangemang mellan myndigheterna. Lagstiftningsbehörigheten kan inte ändras genom överenskommelseförordning.

Landshövdingen på Åland har en i självstyrelselagen för Åland definierad särställning som företrädare för regeringen i landskapet. Det kollegiala samarbetet mellan ämbetsverken är kontinuerligt och landshövdingen har i praktiken en central samordnande roll i det.

3 Granskning av verksamheterna som föreslås bli placerade i regionförvaltningsämbetsverket

Länsstyrelsen

Ålands länsstyrelse är statsförvaltningens regionala allmänmyndighet. Länsstyrelsen på Åland har ett snävare verksamhetsfält än sina motsvarigheter på fastlandet, men den sköter å andra sidan vissa enskilda statliga uppgifter för vilka det inte finns någon skild myndighet på Åland. Sådana uppgifter är t.ex. vissa beviljande- och tillsynsuppgifter i anslutning till jordbruksstödet, besvärmyndighetsuppgifter i fråga om kommunala stödbeslut, fordonsbeskattningen och magistratsuppgifterna.

Länsstyrelsen har ca 17 anställda.

Länsstyrelsen inklusive sina uppgifter lämpar sig väl som en central del av statens regionalförvaltningsämbetsverk.

Lantmäteribyrå

Egentliga Finlands/Ålands lantmäteribyrå sköter om fastighetsförrättningsverksamheten på Åland. Byrån för genom fastighetsförrättningar ett riksomfattande fastighetsregister som utgör en del av det riksomfattande fastighetsdatasystemet, och sköter till vissa delar uppgifter i anslutning till den riksomfattande terrängdatabasen. Lantmäteribyråns Ålandsavdelning sköter om kundbetjäningssuppgifter som har anknytning till lantmäteri- verksamheten. Från och med ingången av 2010 kommer registreringsuppgifterna i enlighet med regeringsprogrammet att överföras från tingsrätten till lantmäteriverket. Då kommer lantmäteriverket att som registreringsuppgifter att fatta beslut i lagfartsärenden, registrering av särskilda rättigheter samt om inteckningar genom vilka det riksomfattande lagfarts- och inteckningsregistret underhålls.

Egentliga Finlands lantmäteribyrå har ca 15 anställda vid byrån på Åland.

Jord- och skogsbruksministeriet anser att lantmäteribyråns uppgifter inte kan flyttas till regionförvaltningsverket eftersom det av förrättningsingenjörer som verkställer fastighetsförrättningar och av tjänstemän som sköter om registreringsuppgifter krävs absolut opartiskhet och domares ojävighet i fråga om dem som förrättningarna eller registreringen gäller, oberoende av om ärendet gäller privatpersoner eller myndigheter. Beslut som fattats i fråga om lantmäteriförrättningar kan, liksom de kommande besluten om registre-

ringsuppgifter, jämföras med domstolsbeslut, och rättelse i dem söks hos jorddomstolen och högsta domstolen. Lantmäteribyråernas ställning i förhållande till regionalförvaltningen bör förbli likadan som regionala domstolars ställning i förhållande till regionalförvaltningen. Dessutom bör underhållet av fastighetsregistret samt lagfarts- och inteckningsregistret ordnas enhetligt både på Åland och i riket så att systemets störningsfria funktion kan säkras.

Sjöfartens farledsuppgifter

Sjöfartsverket har på Åland Långnäs farledsstation, som lyder under Sydvästra Finlands farledsenhet. Farledsstationens arbetare upprätthåller farlederna.

Tre personer arbetar inom farledsproduktionen. Kommunikationsministeriet meddelar att man beslutat att omvandla farledsproduktionen till ett statligt aktiebolag.

Sjösäkerheten

Mariehamnsenheten vid Sjöfartsverkets skärgårdshavets inspektionsenhet är en del av det skyddande av fartygssäkerheten och havsmiljön som sker inom skärgårdshavets verksamhetsområde. Ålandsområdet är ett prioriterat område. De viktigaste kunderna består av rederier och redare samt vid behörighetsfrågor även privatpersoner.

Två personer arbetar vid Mariehamns inspektionsenhet. Dessutom har sjöfartsverket en anställd som arbetar i Mariehamn med olika stöduppgifter, men personen i fråga torde gå i pension före 2010, och avsikten är att ingen efterträdare anställs.

Kommunikationsministeriet anser att överförandet av sjösäkerhetsfunktionerna till regionalförvaltningsämbetsverket inte medför några fördelar, eftersom sjösäkerheten i egenkap av riksomfattande verksamhet inte har någon regional roll. Inspektionsnivån förutsätter en enhetlig centraliserad ledning.

Rättshjälpsbyrån

Ålands rättshjälpsbyrå är en myndighet som lyder under justitieministeriet, och som erbjuder rättslig hjälp med statliga medel åt personer som behöver sakkunnig hjälp i rättsliga frågor, och som på grund av ekonomiska skäl inte kan ordna detta själva. Rättshjälpsbyrån sköter också praktiska rättshjälpsärenden med undantag av domstolsärenden, där man även kan förordna ett privat biträde. Från och med ingången av 2009 blir rättshjälpsbyråerna skyldiga att ordna intressebevakningsservicen i hela landet.

Två personer arbetar vid rättshjälpsbyrån på Åland.

Justitieministeriet konstaterar att allmänna intressebevakares verksamhet övervakas på Åland av länsstyrelsen, vars uppgifter föreslås bli överförda till regionalförvaltningsämbetsverket. Därför är det på grund av intressekonflikter som uppstår mellan skötseln av intressebevakningsuppgifter och tillsynen över dem inte möjligt att placera dem i samma ämbetsverk. Ifall intressebevakarnas uppgifter inte skulle placeras i det nya regionalförvaltningsämbetsverket, kan läget enligt justitieministeriet omvärderas.

Arbetarskyddet

Ålands arbetarskyddsdistrikt är ett ämbetsverk som lyder under Åbo och Björneborgs arbetarskyddsdistrikt, och det övervakar iakttagandet av arbetarskyddslagstiftningen och agerar sakkunnigorgan i fråga om arbetsmiljöfrågor.

Ålands arbetarskyddsdistrikt har en anställd.

Social- och hälsovårdsministeriet anser att beslutsfattandets linjeansvar hör även i enlighet med ALKU-projektets principer till arbetarskyddsorganisationen. Besluten kräver alltid minst två personer. Verksamheten på Åland bör redan därför organisatoriskt utgöra en del av regionalförvaltningsämbetsverket som grundas på fastlandet. Arbetarskyddet på Åland kan emellertid väl vara beläget vid regionalförvaltningsämbetsverket på Åland och stödja sig i överenskommen omfattning på ämbetsverksservice som erbjuds av regionalförvaltningsämbetsverket på Åland.

EU-upplysningen

På Åland finns en regioninformatör vid Europainformationen som lyder under utrikesministeriet. Europainformationen har till uppgift att producera och förmedla information om den europeiska integrationen och Finlands medlemskap i EU.

Utrikesministeriet har muntligt meddelat att det inte ser något behov av att förändra det nuvarande arrangemanget för Europainformationen på Åland.

4 Förslag till grundandet av ett regionalförvaltningsämbetsverk på Åland

Arbetsgruppen konstaterar att statsförvaltningens ämbetsverk på Åland har så pass differentierade uppgifter då de sköter sin förvaltningsgrens kärnuppgifter (sk. substansuppgifter), att man inte skulle åstadkomma en särskilt stor synergieffekt genom att koncentrera dem på en myndighet.

Beträffande en del uppgifter finns det helt klart intressekonflikter, såsom i fråga om intressebevakningens övervakning och verkställande. Beträffande andra uppgifter måste man i beslutsfattandet i alla fall skilja mellan ämbetsverkets allmänna ledning och beslutsfattande i substansärenden samt styrningsmekanismen på förvaltningsområdet. I alla regionförvaltningsämbetsverk på fastlandet har man planerat speciella arrangemang i styrnings- och beslutsfattande frågor åtminstone på områden som arbetarskydd, miljö tillstånd och polisärenden.

Arbetsgruppen konstaterar att man så mycket som möjligt borde minska på differentieringen av statsförvaltningen på Åland. Man borde försöka utnyttja gemensamma resurser i den interna förvaltningen och interna servicen samt effektivisera kundservicen. Behovet av och möjligheterna till gemensam service bör kartläggas. Vid kartläggningen skall man fästa särskild uppmärksamhet på kundservicen: hur kunde man göra statsförvaltningen på Åland lättare att nå och förstå och hur kunde förvaltningen vara sådan att den främjar enighet. Arbetsgruppen betonar att gränserna ur kundernas synpunkt bör bli lägre, oberoende av hurdana ömsesidiga förbindelser statsförvaltningens organ än har på Åland.

Arbetsgruppen föreslår att ett regionförvaltningsämbetsverk grundas på Åland med den nuvarande länsstyrelsen och dess personal som bas.

Den gemensamma service som ges som uppgift åt regionalförvaltningsämbetsverket skall definieras och överenskommas om så tydligt som möjligt. I syfte att undvika ömsesidig fakturering och säkerställa förvaltningsämbetsverkets kontinuitet är det tillrådligt att den gemensamma servicen finansieras från ett driftsmoment.

Arbetsgruppen utesluter inte att man organisatoriskt sammanför andra myndighetsfunktioner med regionalförvaltningsämbetsverket. I så fall måste man definiera styrningsrelationerna så, att klara ansvarsförhållanden och ett tillräckligt nationellt styrningsgrepp bibehålls.

Arbetsgruppen föreslår vidare att för ämbetsverkets chef (landshövdingen) stadgas en skyldighet att ordna samarbetet mellan statens myndigheter på Åland. Med detta avses samma slags samarbete som redan nu ordnats på landshövdingens initiativ med andra myndighetschefers medverkan.

Arbetsgruppen har också tagit ställning till ämbetsverkets namn. Det kunde heta **”Statens ämbetsverk på Åland”**. Särskilt på svenska rekommenderas det att namnet inte innehåller ”regionalförvaltning”, eftersom namnet då blir komplicerat. Därtill är det tydligt att ämbetsverkets verksamhetsområde är landskapet Åland också utan termen regionalförvaltning.

5 Nödvändiga åtgärder

De statliga myndigheternas behov av och möjligheter till gemensamma funktioner och service kartläggs. Utredningen genomförs i myndigheternas samarbetsnätverk, som sammankallas av landshövdingen på Åland. Utsatt tid för utredningen är 30.11.2008. Därefter fortsätter man den detaljerade planeringen av ämbetsverket samt planeringen av andra praktiska åtgärder som utredningens resultat föranleder.